

Hakan Turan,
Ersoy Acer,
Cihangir Aliağaoğlu,
Esmâ Uslu,
Hülya Albayrak*,
Mustafa Özşahin**

Psoriasisli Hastaların Klinik ve Sosyodemografik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Sociodemographic and Clinical Features of Patients with Psoriasis

Özet

Amaç: Psoriasis dermatoloji polikliniklerinin en sık rastlanan hastalıklarından biridir. Biz bu çalışmada ülkemizdeki psoriasisli hastaların klinik ve sosyodemografik özelliklerini araştırmayı amaçladık.

Yöntemler: Çalışmamızda polikliniğimize Ocak 2011-Şubat 2012 tarihleri arasında başvuran, klinik ve/veya histopatolojik olarak psoriasis tanısı konulan yeni tanılı veya takipli 248 hasta dahil edildi. Hastaların klinik ve sosyodemografik bilgileri kayıt altına alındı.

Bulgular: Polikliniğimize başvuran hastaların %1.88'ini psoriasis hastaları oluşturuyordu. Hastaların %33.7'sinde aile öyküsü vardı. Psoriasisli hastaların sigara içme oranı ortalama %28.2 olarak tespit edildi. Hastalarımızın %4.8'i alkol kullanıyordu. En sık görülen klinik tipler sırasıyla plak, guttat ve palmoplantar şeklindeydi. Hastaların %43.5'inde tırnak tutulumu saptandı. Çalışmamızda hastaların %14.5'inde eklem tutulumu bulunuyordu. Psoriasisli hastaların %69.3'ünde kaşıntı şikayeti vardı. En sık eşlik eden hastalık hipertansiyon (%12)'du.

Sonuç: Genel hatlarıyla verilerimiz mevcut yurtdışı ve yurtiçi çalışma verileriyle büyük oranda benzerlik gösteriyordu. Ülkemizdeki tüm psoriasis hastalarına ait ulusal verilerin ortaya konması için benzer çalışmaların Türkiye'nin tüm bölgelerinde yapılması gerektiği sonucuna varıldı.

Anahtar kelimeler: Psoriasis, sosyodemografik özellikler

Abstract

Objective: Psoriasis is one of the most common diseases seen at dermatology outpatient clinics. In this study, we aimed to investigate the clinical and sociodemographic characteristics of psoriasis patients.

Methods: 248 patients who applied to our outpatient clinic and were newly diagnosed or under follow-up for psoriasis clinically and/or histopathologically, between the period of January 2011 - February 2012 were included in our study. Clinical and demographic data of the patients were recorded.

Results: Patients with psoriasis constituted 1.38% of all the patients admitted to our department. 33.7% of the patients had a family history. The rate of smoking in patients with psoriasis was found to be in an average of 28.2%. 4.8% of the patients have been using alcohol. The most common clinical types were plaque. 43.5% of the patients had nail involvement. Joint involvement was found to be in 14.5% of the patients. 69.3% of patients with psoriasis had pruritus. The most frequent accompanying disease was hypertension (12%).

Conclusion: In general terms, our results were highly similar with the available data of national and foreign studies. It is concluded that similar studies should be done in all regions of Turkey in order to detect the national data of all psoriasis patients in our country.

Key words: Psoriasis, sociodemographic characteristics

Düzce Üniversitesi Tıp
Fakültesi, Dermatoloji
Anabilim Dalı, Düzce, Türkiye

*Düzce Atatürk Devlet
Hastanesi, Dermatoloji Kliniği,
Düzce, Türkiye

**Düzce Üniversitesi Tıp
Fakültesi, Fiziksel Tıp ve
Rehabilitasyon Anabilim Dalı,
Düzce, Türkiye

Yazışma Adresi/ Correspondence:

Hakan Turan,
Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Dermatoloji Anabilim Dalı,
Düzce, Türkiye
Tel.: +90 380 542 13 90
E-Posta:
drhakanturan@gmail.com
Geliş Tarihi/Submitted: 22.12.2012
Kabul Tarihi/Accepted: 07.01.2013

©Telif Hakkı 2013 Türk Dermatoloji
Derneği Makale metnine www.
turkdermatolojidergisi.com web
sayfasından ulaşılabilir.

©Copyright 2013 by Turkish Society
of Dermatology - Available on-line
at www.turkdermatolojidergisi.com

Giriş

Psoriasis keskin sınırlı, eritemli, skuamli papül veya plaklar ile karakterize kronik seyirli inflamatuvar bir deri hastalığıdır. Skuamların parlak, sedef renginde olmasından dolayı halk arasında sedef hastalığı olarak bilinir. Gelişiminde infeksiyonlar, travma, stres gibi çeşitli tetikleyici faktörlerin rol aldığı psoriazisin etyopatogenezi tam olarak bilinmemektedir (1).

Psoriazisin farklı etnik gruplarda sıklığı %0.2-4.8 arasında değişmektedir. Kuzey ülkelerinden Norveç % 4.8 ile psoriazisin dünyada sık görüldüğü ülkelerdendir. Asya'da psoriazis insidansı %0.3-% 1-2 arasında değişir (2). Psoriazis her yaşta ortaya çıkabilir, klinik ve seyri her hastada farklılık gösterir. Hastalık deri dışında tırnak ve eklemeleri de tutabilir.

Dünyada ve ülkemizde psoriazisin sosyodemografik ve klinik özellikleri ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Ancak şu ana kadar bölgemizde hastalığın sosyodemografik ve klinik özelliklerine yönelik yapılmış bir çalışma mevcut değildir. Bu çalışma ile hastalığın bölgemizdeki durumu ve klinik özelliklerinin ortaya konması ve diğer bölgelerde yapılmış çalışmalarla popülasyonumuzu kıyaslayarak benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymayı amaçladık.

Yöntemler

Ocak 2011-Şubat 2012 tarihleri arasında polikliniğimize başvurmuş olan, klinik ve/veya histopatolojik olarak psoriazis tanısı konulan yeni tanılı veya takipli 248 hasta çalışmaya dahil edildi.

Hastaların tamamının yaş ve cinsiyet bilgileri, hastalık başlangıç yaşı, toplam hastalık süreleri, klinik tipleri, eşlik eden sistemik hastalık varlığı, ailede psoriazis öyküsü, ilk başvurduğu anda hesaplanan PAŞİ, tırnak bulguları, eklem tutulumları, subjektif kaşıntı varlığı, sigara ve alkol kullanımı kaydedildi.

Çalışmamızda psoriazisli hastaların veri kayıtları tamamlandıktan sonra hastaların demografik özellikleri ile klinik özellikleri arasında ilişki araştırıldı. Tüm veriler "SPSS version 18 (Statistical Package for the Social Sciences) for Windows XP" programında kaydedildi. Sayısal veriler ortalama±standart sapma ve minimum- maksimum değerleri verilerek ifade edildi. İmsel veriler ifade edilirken ise sıklık ve yüzde kullanıldı. İki bağımsız grupta sayısal veri karşılaştırılırken Independent Samples T test kullanıldı. İki grupta sayısal veriler karşılaştırılırken One Way-ANOVA testi yapıldı. Gruplar arasında istatistiksel veriler karşılaştırılırken ki-kare testi uygulandı. P<0.05 istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular

Çalışmaya Ocak 2011-Şubat 2012 tarihleri arasında polikliniğimize başvuran yeni tanılı veya takipli 248 psoriazis hastası dahil edildi. Kadın/erkek oranı 1,17 idi. Hastalığın başlangıç yaşı 2 ile 81 yaş arasında değişmekteydi. Hastalık süresi minimum 1 ay, maksimum 50 yıl, ortalama 9.5 yıl idi. (Hastaların yaş, cins ve başlangıç yaşlarına ait demografik özellikleri Tablo 1'de özetlenmiştir). En çok hasta sayısı 4. (%21.8) ve 6. (%21.8) dekatlardaydı. Hastaların başlangıç yaşları 2. ve 3. dekatlarda yoğunluk gösteriyordu. 2. dekatla

65 hasta (%26.2), 3. dekatla 49 hasta (%19.8) bulunuyordu. (Dekatlara göre hasta sayıları Tablo 2'de özetlenmiştir). Yaş ve başlangıç yaşı ortalamaları açısından kıyaslandığı zaman her iki cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktu (p>0.05).

Tüm hastalarda değerlendirilen PAŞİ minimum 0,6 maksimum 17 olup ortalama 4.3±3.2 (ort±sd) idi. PAŞİ ile yaş ve hastalık başlama yaşı arasında anlamlı bir ilişki ve korelasyon saptanmadı (p>0.05).

Hastaların 83'ünün (% 33.5) 1. ve 2. derece akrabaların en az birinde psoriazis öyküsü vardı. Bunların 50'si (%60.2) kadın, 33'ü (% 39.8) erkekti.

Aile hikayesi olan hastaların hastalık başlangıç yaşı (24±15; ort±sd) olmayanlara göre (29±17.1; ort±sd) anlamlı derecede düşüktü (p<0.05).

Hastaların 70'i (% 28,2; 45 erkek, 25 kadın) sigara; 12'si (%4.8; 9 erkek, 3 kadın) alkol kullanıyordu. Sigara ve alkol kullanımı ile PAŞİ skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamadı (p>0.05).

Yüz seksen üç hasta (%73.8) ile plak tip en sık görülen klinik tip idi. (Klinik tipler Tablo 3'de özetlenmiştir).

Hastaların 108'inde (%43.5) tırnak tutulumu saptandı. En sık tırnak tutulumu tek başına pittingdi (%40.7). (Tırnak tutulum oranları Tablo 4'de özetlenmiştir). Tırnak tutulumu olan hastaların yaş ortalaması 39.5±15.8 (ort±sd), tırnak tutulumu olmayan hastaların yaş ortalaması 35.2±16.9 (ort±sd) idi. Yaş ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıydı (p=0.042). Tırnak tutulumu ile aile öyküsü varlığı ve PAŞİ arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamadı (p>0.05).

Otuzaltı hastada (%14.5) [16 (%44.4) erkek, 20 (%55.6) kadın] eklem tutulumu saptandı. İstatistiksel olarak eklem tutulum varlığı ile cinsiyet arasında fark yoktu (p>0.05). PAŞİ<10 olan toplam 224 hastanın 30 (%13,4)'unda artropati varken, PAŞİ>10 olan toplam 24 hastanın 6 (%25)'sında artropati vardı. PAŞİ ile artropati varlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilemedi (p>0.05). Artropatisi olan hastaların psoriazis başlangıç yaş ortalaması 28.7±16.3 (ort±sd), olmayanların başlangıç yaş ortalaması 27.6±16.6 (ort±sd) idi. Artropati varlığı ile psoriazis başlangıç yaş ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmedi (p>0.05). Artropatisi olan toplam 36 hastanın 20 (%55.5)'sinde tırnak değişikliği vardı.

Hastaların 173 (% 69.8)'ünde kaşıntı varlığı kaydedildi.

Yetmişaltı hastada (%30.6) eşlik eden sistemik hastalık bulunuyordu. En sık eşlik eden hastalık hipertansiyondu. (Eşlik eden hastalıklar Tablo 5'de özetlenmiştir).

Tartışma ve Sonuçlar

Psoriazis dünyada sık görülen bir hastalık olmakla beraber farklı ırklarda sıklığı %0.2-%4.8 arasında değişmektedir (1). Ülkemizde yapılan araştırmalarda psoriazisin sık görülen hastalıklar arasında yer aldığı bildirilmiştir. Bu çalışmalar göz önüne alındığında psoriazisin görülme sıklığının ülkemizde %0.7-5.18 arasında değiştiği tespit edilmiştir (3-7). Bizim çalışmamızda da psoriazis hastaları aynı süre içerisinde polikliniğimize başvuran tüm hastaların (13125) %1.88'ini oluşturuyordu.

Psoriazis kadın ve erkeği eşit sıklıkla tutar (8). İspanya'dan yapılan bir çalışmada Fernandez ve ark. (9) ile Türkiye'den Aykol ve ark. (3), Solak Tekin ve ark. (4) ile Metin ve ark. (7) her iki cinsiyeti eşit sıklıkta etkilediğini bildirmiştir. Çalışmamızda kadın ve erkek sayısı hemen hemen eşit olarak bulundu.

Hastalığın başlangıcı 3. ve 6. dekatlarda olmak üzere bimodal dağılım göstermektedir (8). Aykol ve ark. (3) hastalığın başlangıç yaşını en sık sırasıyla 3. ve 2. dekatlarda, Solak Tekin ve ark. (4) ise 15-25 yaş ve 40-50 yaş aralığında tespit etmişlerdir. Yunanistan'da yapılan bir çalışmada (10) ise hastalığın başlangıç yaşı en sık 2. ve 3. dekatlarda saptanmıştır. Bizim çalışmamızda ise hastalığın en sık sırasıyla 2. (%26.2) ve 3. (%19.8) dekatlarda başladığı tespit edildi.

Psoriazis kadınlarda daha erken yaşta başlayabilmektedir (8). Almanya'da yapılan bir çalışmada (11) hastalık başlangıç yaş ortalaması erkeklerde 32, kadınlarda 30 olarak tespit edilmiştir. Solak Tekin ve ark. (4) hastalık başlangıç yaş ortalamasını kadınlarda 25.76 ± 17.58 (ort \pm sd), erkeklerde 28.88 ± 14.71 (ort \pm sd); Aykol ve ark. (3) kadınlarda 24.2 ± 15.3 (ort \pm sd), erkeklerde 26.7 ± 14.6 (ort \pm sd); Metin ve ark. (7) ise kadınlarda 22.49 (ort \pm sd), erkeklerde 23.1 (ort \pm sd) olarak tespit etmişler. Bizim çalışmamızda ise hastalık başlangıç yaşı ortalaması kadınlarda 27.1 ± 17.2 , (ort \pm sd) erkeklerde 28.6 ± 15.6 (ort \pm sd) olup kadınlarda daha erken başlangıçlı olmasıyla genel literatür verileriyle uygunluk gösteriyordu.

Tablo 1. Hasta sayısı, yaş ve cinsiyet özellikleri

	Erkek	Kadın	Genel
Sayı/%	114 (46)	134 (54)	248 (100)
Yaş (ort \pm sd)	37.7 ± 16.9	36.6 ± 16.3	37.1 ± 16.5
Başlangıç yaşı (ort \pm sd)	28.6 ± 15.6	27.1 ± 17.2	27.8 ± 16.5

Tablo 2. Hastalık başlangıç yaşının dekatlara dağılımı

Dekat	Hasta sayısı (%)
I	32 (12.9)
II	65 (26.2)
III	49 (19.8)
IV	36 (14.5)
V	30 (12.09)
VI	31 (12.5)
VII	2 (0.8)
VIII	3 (1.2)

Tablo 3. Hasta sayısının klinik tiplere dağılımı

Klinik tip	Hasta sayısı (%)
Plak	183 (73.7)
Guttat	36 (14.5)
Palmoplantar	19 (7.6)
İnvers	7 (2.8)
Palmoplantar püstüleri	2 (0.8)
Generalize püstüleri	1 (0.4)
Toplam	248 (100)

Cinsiyet ve başlangıç yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu ($p > 0.05$).

Psoriazisli hastaların yaklaşık 1/3'ünde ailede psoriazis öyküsü bulunmaktadır. Anne-babadan birinde psoriazis varsa çocukta %8.1, ikisinde de varsa çocukta %41 psoriazis görüldüğü bildirilmiştir (1). Aydemir ve ark. (12) yaptıkları çalışmada polikliniğe iki aylık sürede başvuran 1392 hastanın 86 tanesinde psoriazis saptamışlardır (%6.1). 86 psoriazisli hastanın 29'unun (%33.7), psoriazis ışığı hastaların ise 48'inin (%3,7) yakınlarında psoriazis öyküsü tespit etmişler. Ülkemizde yapılan çalışmalarda psoriazisli hastalarda aile öyküsü oranı %25.6-29,8 arasında bulunmuştur (3,4,7,13). Bizim çalışmamızda ise hastaların 83'ünde (%33.5) 1. ve 2. derece akrabalarının en az birinde psoriazis öyküsü vardı. Bu durum genel literatür verileriyle uygunluk gösteriyordu.

Tablo 4. Tırnak tutulum tipi ve hasta sayısı

Tutulmuş tipi	Hasta sayısı
Pitting	44 (40.7)
Onikoliz	8 (7.4)
Subungual hiperkeratoz	5 (4.6)
Yağ lekeli	5 (4.6)
Total distrofi	4 (3.7)
Diskolarasyon	3 (2.7)
Lökonişi	1 (0.9)
Onikoliz+pitting	13 (12)
Pitting+yağ lekeli	11 (10.1)
Pitting+subungual hiperkeratoz	8 (7.4)
Onikoliz+yağ lekeli	6 (5.5)
Tutulmuş yok	140 (56.4)

Tablo 5. Eşlik eden hastalıklar

Komorbidite	Hasta sayısı (%)
Hipertansiyon	18 (7,2)
Diyabet	14 (5,6)
Tiroid hastalıkları	14 (5,6)
Koroner arter hastalığı	5 (2)
Hiperlipidemi	5 (2)
Astma	3 (1,2)
Demir eksikliği anemisi	1 (0,4)
Migren	1 (0,4)
Otoimmün hemolitik anemi	1 (0,4)
Multiple skleroz	1 (0,4)
Ankilozan spondilit	1 (0,4)
Diyabet+Hipertansiyon	9 (3,6)
Koroner arter hastalığı+ Diyabet+Hipertansiyon	3 (1,2)
Yok	172 (69,3)
Toplam	248

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yürütülen ve sonuçları 2012 Ağustos ayı içerisinde açıklanan Küresel Yetişkin Tütün Araştırması sonuçlarına göre ülkemizde sigara içme oranı erkeklerde %41.4, kadınlarda %13.1, ortalama %27 olarak bulunmuştur. İtalya'da yapılan bir çalışmada (14) psoriazisli hastalarda sigara kullanma alışkanlığının %65 olduğu, bu oranın kadınlarda %50 erkeklerde %75 şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Almanya'da yapılan bir çalışmada (11) ise psoriazisli hastalarda sigara kullanma alışkanlığının erkeklerde %60.7, kadınlarda %45.6, ortalama %45.4, kontrol gurubunda ise % 21 olduğu saptanmıştır. Solak Tekin ve ark. (4) 2000-2005 yıllarını kapsayan çalışmalarında erkek psoriazis hastalarında sigara içme oranını %63.4, kadınlarda %46.9, ortalama %63.4 olarak bildirmişlerdir. O anki mevcut genel popülasyonun sigara içme alışkanlığıyla kıyaslandığı zaman kadın hastalardaki yüksek oran araştırmacılarca dikkat çekici bulunmuştur (15). Kundakçı ve ark. (16) 1992-1999 yıllarını kapsayan çalışmalarında psoriazisli hastalarda sigara kullanımını %40 olarak saptamışlardır. Aykol ve ark. (3) 2006-2010 tarihlerini kapsayan çalışmalarında psoriazisli hastalarda sigara içme alışkanlığını %28.2 olarak tespit etmişlerdir. Bizim çalışmamızda ise erkek psoriazis hastalarında sigara içme oranı %39.5, kadınlarda %18.6, ortalama %28.2 olarak tespit edilmiştir. Çalışmamızdaki sigara içme oranları 2012 Küresel Yetişkin Tütün Araştırma sonuçlarıyla kıyaslandığı zaman çalışmamızda kadın hastalarda sigara içme oranları biraz daha yüksek olsa da genel olarak benzer oranlardaydı. Sonuçlarımız Solak Tekin ve ark. (4) ile Kundakçı ve ark.'nın (16) çalışma sonuçlarıyla kıyaslandığı zaman özellikle Solak Tekin ve ark.'nın (4) elde etmiş oldukları sonuçlardan oldukça düşüktü. Aykol ve ark.'nın (3) sonuçlarıyla benzerdi. Çalışmamızda sigara kullanma oranları üzerine yöresel, sosyoekonomik, kültürel nedenler etkili olmuş olabilir. Ancak tam bir kıyaslama yapabilmek için ülke çapında tüm psoriazisli hastaların sigara kullanım oranlarının belirlenerek genel popülasyon sonuçlarıyla kıyaslanması veya yöremizdeki genel popülasyonun sigara içme oranlarının tespit edilip bu oranlarla kıyaslanması daha sağlıklı sonuçlar elde etmemizi sağlayacaktır.

Solak Tekin ve ark. (4) alkol kullanım oranını %19.6; Kundakçı ve ark. (16) %12; Aykol ve ark. (3) %1 olarak saptamışlardır. Çalışmamızda ise hastaların %4.8'i hasta alkol kullanıyordu. Yine sigara kullanım oranlarında olduğu gibi yöresel, sosyoekonomik, kültürel nedenler bu oranlar üzerinde etkili olabilir. Bizim çalışmamızda sigara ve alkol kullanımı ile PAŞI arasında herhangi bir ilişki saptanmadı.

Psoriazis klinik tipleri arasında en sık görüleni kronik plak tip psoriazistir (17). Ülkemizde yapılan çalışmalarda en sık plak takiben guttat tip saptanmıştır (3,4,13). Bizim çalışmamızda ki bulgular da genel literatür verileriyle uyumlu idi.

Psoriazis hastalarının yaklaşık %20-50'sinde tırnak tutulumu saptanır ve en sık "pitting" şeklinde görülür (2). Ülkemizde yapılan çalışmalarda tırnak tutulumu %37.6-62.2 arasında saptanmıştır (3,4,13). Fernandez ve ark. (9) ise tırnak tutulumunu % 37.4 olarak saptamışlar, tırnak tutulumu ile erken başlangıç, PAŞI değeri ve artropati arasında anlamlı bir ilişki tespit etmişlerdir. Çalışmamızda ise hastaların %43.5'inde tırnak tutulumu saptandı. En sık tırnak tutulumu (%17.7'sinde) pittingdi. Tırnak tutulumu ile erken başlangıç

yaşı, PAŞI ve aile öyküsü varlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamadı.

Psoriaziste, artropatinin %5-7 oranında gözlemlendiği, şiddetli deri lezyonu olan hastalarda %40'ı bulunduğu belirtilmektedir (18). Kalaycıyan ve Tüzün (13) hastaların %23'ünde, Solak Tekin ve ark. (4) %4.1'inde, Aykol ve ark. (3) %5.6'sında psoriatic artropati saptamışlar. Bizim çalışmamızda ise hastaların %14.5'inde artropati bulunuyordu. Artropati varlığı ile hastaların yaşı ve hastalık süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardı, hastalık süresi ve hastanın yaşı arttıkça artropati sıklığı artmaktaydı.

Aykol ve ark. (3) artropatik psoriazisli hastaların %58.3'ünde, Solak Tekin ve ark. (4) tümünde, Kalaycıyan ve Tüzün (13) %63.4'ünde tırnak tutulumu saptamışlardır. Bizim çalışmamızda ise artropatisi olan hastaların %55.5'inde tırnak değişikliği vardı. Eklem tutulumu olan ve olmayan hastalar arasında tırnak tutulumu oranları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktu.

Kalaycıyan ve Tüzün (13) hastaların %75.3'ünde subjektif kaşıntı varlığı saptamışlar. Benzer şekilde çalışmamızda da hastaların %69.8'inde subjektif kaşıntı varlığı saptandı.

Amerika Birleşik Devletleri'nde 114512 psoriazis hastasının değerlendirildiği bir çalışmada hastaların %51'inde bir veya daha fazla komorbidite saptanmış, tüm eşlik eden morbiditeler içerisinde %27 ile hiperlipidemi ve %25 ile hipertansiyon en sık karşılaşılanlar olarak rapor edilmiştir (19). Aykol ve ark. (3) psoriazisli hastaların %11.8'inde eşlik eden sistemik hastalık saptamışlar, bunların sırasıyla HT (%4.6), DM (%2.9), astım/KOAH (%2.8) olduğunu bildirmişler. Çalışmamızda ise hastaların % 30.6'sında eşlik eden sistemik hastalık bulunuyordu. En sık eşlik eden hastalık hipertansiyon (%12), ikinci sıklıkta diyabetes mellitustu (%10.4). Kadın hastalarda komorbidite daha fazla saptanmış olmakla birlikte cinsiyet ile komorbite arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki yoktu.

Sonuç olarak genel hatlarıyla kadın/erkek oranı, görülme sıklığı, başlangıç yaşı, kadınlarda daha erken başlangıçlı olması, aile öyküsü olanlarda hastalığın daha erken başlangıçlı olması, en sık plak tip görülmesi, eklem ve tırnak tutulum oranları, eşlik eden morbiditeler gibi verilerimiz mevcut çalışma verileriyle büyük oranda benzerlik gösteriyordu. Sigara kullanma alışkanlığı genel Türkiye ortalamasına yakın değerlerdeydi. Ülkemizdeki tüm psoriazis hastalarına ait ulusal verilerin ortaya konması için benzer çalışmaların tüm bölgelerde yapılması gerekli gibi görünmektedir.

Kaynaklar

1. Christophers E, Mrowietz U. Psoriazis. In: Freedberg IM, Eisen AZ, Wolff KK, Austen KF, Goldsmith LA, Katz SI, Fitzpatrick TB, editors. Fitzpatrick's Dermatology in General Medicine. 6th ed. New York: McGraw-Hill;2003. p. 407-27.
2. Gudjonsson JE, Elder JT. Psoriazis: epidemiology. Clin Dermatol 2007;25:535-46.
3. Aykol C, Mevlitoğlu İ, Özdemir M, et al. Konya Yöresindeki Psoriazis Hastalarının Klinik ve Sosyodemografik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Turk J Dermatol 2011;5:71-4.
4. Tekin NS, Koca R, Altınyazar HC, et al. Zonguldak Bölgesindeki psoriazis hastalarının sosyodemografik ve klinik özelliklerinin değerlendirilmesi. Türkiye Klinikleri J Dermatol 2005;15:141-6.
5. Kökçam İ, Saral Y. Elazığ ve yöresinde deri hastalıkları. Türkiye Klinikleri J Dermatol 1994;4:71-4.

6. Baysal V, Yıldırım M, Alan H. Göller bölgesinde en sık görülen deri hastalıkları. *Türkiye Klinikleri J Dermatol* 1997;17:19-22.
7. Metin A, Güzeloğlu M, Subaşı Ş, et al. Van ve çevresinde psoriasis. *Van Tıp Dergisi* 1999;6:22-6.
8. Barker JN. Genetic aspects of psoriasis. *Clin Exp Dermatol* 2001;26:321-5.
9. Ferrándiz C, Pujol RM, García-Patos V, et al. Psoriasis of early and late onset: a clinical and epidemiologic study from Spain. *J Am Acad Dermatol* 2002;46:867-73.
10. Rigopoulos D, Gregoriou S, Katrinaki A, et al. Characteristics of psoriasis in Greece: an epidemiological study of a population in a sunny Mediterranean climate. *Eur J Dermatol* 2010;20:189-95.
11. Sommer DM, Jenisch S, Suchan M, et al. Increased prevalence of the metabolic syndrome in patients with moderate to severe psoriasis. *Arch Dermatol Res* 2006;298:321-8.
12. Aydemir EH, Arzuhal N, Küçükoğlu S, et al. Psoriaziste Ailevi Tutulum. *Türkderm* 2002;36:102-4.
13. Kalaycıyan A, Tüzün Y. Psoriaziste Klinik Özellikler. *Türkiye Klinikleri J Dermatol* 2003;13:154-9.
14. Fortes C, Mastroeni S, Leffondré K, et al. Relationship between smoking and the clinical severity of psoriasis. *Arch Dermatol* 2005;141:1580-4.
15. Köktürk N, Yeğin D, Ulukavak ÇT, et al. Akciğer Kanserlerinde Epidemiyolojik Özellikler Yıllar İçinde Değişim Gösteriyormu? *Toraks Dergisi* 2004;5:137-42.
16. Kundakci N, Türsen U, Babiker MO, et al. The evaluation of the sociodemographic and clinical features of Turkish psoriasis patients. *Int J Dermatol* 2002;41:220-4.
17. Naldi L, Gambini D. The clinical spectrum of psoriasis. *Clin Dermatol* 2007;25:510-8.
18. Barton AC. Genetic epidemiology. Psoriatic arthritis. *Arthritis Res* 2002;4:247-51.
19. Kimball AB, Guérin A, Tsaneva M, et al. Economic burden of comorbidities in patients with psoriasis is substantial. *Eur Acad Dermatol Venereol* 2011;25:157-63.